

SLAVKO SLIŠKOVIĆ – ANA BIOČIĆ (ur.)

**DOMINIKANCI
NA HRVATSKIM PROSTORIMA
1221. – 2021.**

Dominikanska naklada Istina
Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Slavko Slišković, Ana Biočić (ur.)

DOMINIKANCI NA HRVATSKIM PROSTORIMA 1221. – 2021.

Biblioteka

Dominikanska baština, 9

Nakladnici:

Hrvatska dominikanska provincija – DNI

Kontakova 1, 10000 Zagreb

Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Vlaška 38, 10000 Zagreb

© HDP – Dominikanska naklada Istina

Za nakladnike:

prof. dr. sc. Anto Gavrić

prof. dr. sc. Josip Šimunović

Recenzenti:

izv. prof. dr. sc. Tomislav Galović

doc. dr. sc. Iva Mršić Felbar

Lektura:

Korektura:

izv. prof. dr. sc. Ana Biočić

prof. dr. sc. Slavko Slišković

Grafičko oblikovanje:

Blaženka Matić

Tisak:

Denona d. o. o., Zagreb

Tiskano u svibnju 2024.

ISBN 978-953-6814-81-7 (DNI)

ISBN 978-953-6420-57-5 (KBF)

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem

Knjiga je objavljena uz potporu Ministarstva znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske.

Slavko Slišković – Ana Biočić (ur.)

DOMINIKANCI
NA HRVATSKIM PROSTORIMA
1221. – 2021.

Dominikanska naklada Istina – HDP
Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Zagreb, 2024.

SADRŽAJ

PREDGOVOR	11
UVOD	
Slavko SLIŠKOVIĆ Osam stoljeća Reda propovjednika na hrvatskim prostorima	15
POVIJEST	
Marija KARBIĆ Red, grad i kralj. Dominikanci u srednjovjekovnoj Slavoniji (13. – 16. stoljeće)	31
Stanko ANDRIĆ Dominikanski samostan svete Margarete u Gorjanima	45
Maja CEPETIĆ ROGIĆ Dominikanski red u srednjovjekovnoj Čazmi	53
Zdenko DUNDOVIĆ – Josip FARIČIĆ Kartografski izvori i posjedovni odnosi – prikaz katastika dominikanskih dobara na području Ninske biskupije (17. – 18. st.)	77
Lovorka ČORALIĆ Štovanje pobožnosti Gospe od Ružarija: primjer oporučnih spisa hrvatskih iseljenika u Mlecima (16. – 18. st.)	101
Zoran LADIĆ Dominikanci i stanovnici zadarske komune u razvijenom i kasnom srednjem vijeku	127
OBRAZOVANJE, ZNANOST I KULTURA	
Jasenska GUDELJ – Cristiano GUARNERI Između teorije i prakse: redovnici arhitekti i tiskane knjige o arhitekturi u kontekstu samostanske kulture ranomodernoga istočnog Jadrana	169

Andrea RADOŠEVIĆ Dominikanci i hrvatskoglagoljska književnost	191
Hrvoje BEBAN Medieval Dominican Liturgical Chant Books from Dalmatia: New Insights with Focus on the Graduals	219
Ivan FERENČAK Fragmentiranje iluminiranih rukopisa: Ivan Kukuljević Sakcinski i <i>Summa confessorum</i> iz dominikanskog samostana u Dubrovniku	261
Petra VUGRINEC - Lucija VUKOVIĆ Vlaho Bukovac i dominikanski red u Dubrovniku - neuočene spone	287
Ana BIOČIĆ Doprinos dominikanaca Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu	309
Zvonko DŽANKIĆ Doprinos dominikanskih gimnazija razvoju hrvatskog društva 20. stoljeća	331

HRVATSKA ZNANSTVENA BIBLIOGRAFIJA O DOMINIKANCIMA

Vatroslav SIKETIĆ Hrvatska znanstvena bibliografija o dominikancima – bibliografske jedinice	373
--	-----

KAZALA

Kazalo zemljopisnih pojmova	399
Kazalo imena	407

CONTENTS

FOREWORD	11
INTRODUCTION	
Slavko SLIŠKOVIĆ Eight Centuries of the Dominican Order of Preachers in Croatian Territories	15
HISTORY	
Marija KARBIĆ The Order, the City, and the King: Dominicans in Medieval Slavonia (13 th - 16 th Century)	31
Stanko ANDRIĆ The Dominican Monastery of St. Margaret in Gorjani	45
Maja CEPETIĆ ROGIĆ The Dominican Order in Medieval Čazma	53
Zdenko DUNDOVIĆ - Josip FARIČIĆ Cartographic Sources and Property Relations - Overview of the Dominicans' Estate in the Territory of the Nin Diocese (17 th - 18 th Century)	77
Lovorka ČORALIĆ Devotion to the Virgin of the Rosary: A Case Study of Wills of Croatian Emigrants in Venice (16 th - 18 th Century)	101
Zoran LADIĆ Dominicans and the Inhabitants of the Zadar Commune in the High and Late Middle Ages	127
CULTURE, EDUCATION AND SCIENCE	
Jasenka GUDELJ - Cristiano GUARNERI Between Theory and Practice: Monk-Architects and Printed Books on Architecture in the Context of Early Modern Eastern Adriatic Monastic Culture	169

Andrea RADOŠEVIĆ Dominicans and Croatian Glagolitic Literature	191
Hrvoje BEBAN Medieval Dominican Liturgical Chant Books from Dalmatia: New Insights with Focus on the Graduals	219
Ivan FERENČAK Fragmentation of Illuminated Manuscripts Ivan Kukuljević Sakcinski and the <i>Summa Confessorum</i> from the Dominican Monastery in Dubrovnik	261
Petra VUGRINEC – Lucija VUKOVIĆ Vlaho Bukovac and the Dominican Order in Dubrovnik – Unnoticed Connections	287
Ana BIOČIĆ The Contribution of Dominicans to the Catholic Faculty of Theology, University of Zagreb	309
Zvonko DŽANKIĆ The Contribution of Dominican Gymnasiums to the Development of Croatian Society in the 20 th Century	331
CROATIAN SCHOLARLY BIBLIOGRAPHY ON DOMINICANS	
Vatroslav SIKETIĆ Croatian Scholarly Bibliography on Dominicans – Bibliographic Entries	373
CONTENTS	
Geographical index	399
Index of names	407

PREDGOVOR

Jordan Saski, prvi nasljednik sv. Dominika na čelu Reda propovjednika, petnaest je godina s tog mjesta riječju i pismima, primjerom i radom na zakonodavnom ustroju, kao i brojnim vizitacijama provincijama i pojedinim zajednicama učvršćivao mladu redovničku ustanovu. Stupivši na njezino čelo zatekao je oko 300 braće, a na koncu njegova života već ih je bilo oko 4000 u tristotinjak samostana.

U knjižici *Počeci Reda propovjednika* on navodi da su mnoga »braća tražila i željela znati kako je započeo Red propovjednika, po kojem se Božja providnost pobrinula da odgovori na opasnosti posljednjih vremena, kakva su bila prvobitna braća našega Reda, kako se njihov broj povećavao i kako su bili utvrđeni u milosti. Stoga se već dugo provodilo istraživanje i prikupljanje obavijesti od braće koja su sudjelovala u početnom razvoju« pa mu se kako svjedoči »učinilo dobrim zapisati sve te podatke o Redu...za duhovnu utjehu i izgradnju“ suvremenika te kao poticaj na natjecanje s »prvobitnom ljubavlju naše braće«. ¹

Jordan je također važan za povijest dominikanaca na hrvatskim prostorima. On je 1225. godine uputio nekolicinu braće u Svetu zemlju, a oni su se putem zaustavili u Dubrovniku te su se na molbu kneza i puka tu nastanili uz crkvu sv. Jakova Pipunara. Tu »bijeli fratri« u kontinuitetu djeluju skoro 800 godina.

Nama se također učinilo potrebnim pozvati na istraživanje i prikupljanje informacija o prošlosti Reda u našim zemljama i to zapisati. Stoga je Hrvatska dominikanska provincija odlučila upravo u Gradu sv. Vlaha 24. i 25. rujna 2021. godine organizirati znanstveni skup »Dominikanci na hrvatskim prostorima 1221.-2021.«, u povodu 800. obljetnice odluke o dolaska članova Dominikanskoga reda u hrvatske krajeve. Ona je donesena još za života Utemeljitelja Reda odlukom II. opće skupštine Reda u Bologni 1221. godine. Realizacija je povjerena Pavlu Dalmatincu, prioru samostana sv. Nikole u tom gradu i profesoru prava tamošnjeg sveučilišta.

Jubilej nismo željeli iskoristiti za prezentaciju već poznatih činjenica, nego smo odlučili pozvati osobe koje mogu dati originalan doprinos vlastitoga istraživanja. Na samom skupu bila su dvadeset i dva predavača. U ovom zborniku je petnaest radova koje su autori poslali i koji su prošli struč-

¹ Jordan SASKI, *Počeci Reda propovjednika*, Zagreb, 2000., str. 17-18.

ne recenzije. Od srca zahvaljujem svima na uloženom trudu i znanstvenom doprinosu.

Zahvaljujem Samostanu sv. Dominika u Dubrovniku na čelu s priorom fr. Tomislavom Kraljevićem koji je sudionike skupa ugostio te ekonomu Provincije fr. Zvonku Džankiću koji se zajedno s njim pobrinuo za tehničke uvjete nužne za njegovo odvijanje. Veliku pomoć na ovom području pružila im je tajnica Provincije gospođa Ana Buljat.

Posebnu zahvalnost iskazujem izv. prof. dr. sc. Ani Biočić, v. d. pročelnice Katedre crkvene povijesti Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu koja je napravila najvažniji dio posla u osmišljavanju skupa, kontakta s predavačima, prikupljanju radova i brojnim drugim poslovima vezanim uz znanstveni skup i Zbornik.

Zahvalan sam recenzetnima zbornika izv. prof. dr. sc. Tomislavu Galoviću i doc. dr. sc. Ivi Mršić Felbar, kao i recenzetima pojedinačnih članaka, koji su svojim stručnim savjetima pridonijeli kvaliteti objavljenih radova.

Zahvaljujem također Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, na čelu s prof. dr. sc. Josipom Šimunovićem, koji je suizdavač ovoga djela s Dominikanskom nakladom Istina koju vodi prof. dr. sc. Anto Gavrić.

Dominikanski red je 2016. godine, prigodom proslave 800. obljetnice papinske potvrde, napravio prigodan logo. U sredini je dominikanski grb koji simbolizira bijeli habit s crnim plaštem, a oko njega je baklja. Simbol baklje vuče podrijetlo iz predaje da je Dominikova majka dok je bila trudna sanjala kako će roditi psića sa zubljom u ustima koji će njome zapaliti cijeli svijet. Dominikanci su u tome prepoznali »Gospodnjeg psa« (Domini Canis) koji luč evanđeoske istine širi cijelim svijetom. Zato je u ikonografiji Dominik često predstavljen s bakljom ili psom.

Mi smo ovom plamenu dali boje hrvatske zastave kako bi simbolično označili dominikansku nazočnost na hrvatskim prostorima te stavili kao prepoznatljivi znak simpozija i Zbornika.

Vjerujem da smo ovim znanstvenim skupom i objavljenim Zbornikom dodatno osvjetlili život i rad braće Reda propovjednika među Hrvatima.

fr. Slavko Slišković, OP
provincijal Hrvatske dominikanske provincije

ISBN 978-953-6814-81-7

www.dominikanci.hr

Cijena 35,00 €

www.kbf.unizg.hr